

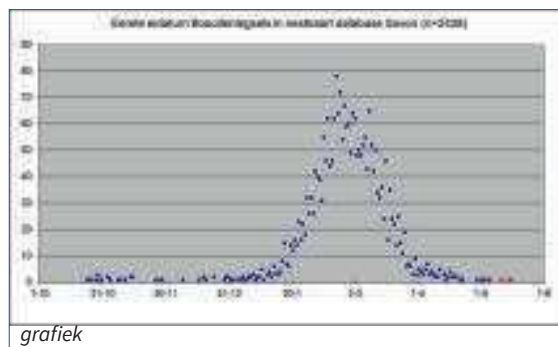
Zeldzaam tweede legsel van een bosuil in het Gooi!

Leo Ballering

Tweede legfels bij bosuilen zijn zeldzaam maar hoe zeldzaam is niet bekend. Dit komt mede omdat later in het jaar de nestkasten nauwelijks worden gecontroleerd.

Op 15 juli j.l., net als Ronald Beskers zijn nestkastgegevens aan het uitwerken is, hoort hij vanuit zijn kamer jonge bosuilen roepen. Tot zijn grote verbazing blijken er twee krijsende takkelingen van een bosuil op het dak van zijn nestkast te zitten. Meteen weet hij dat dit tweede legsel iets bijzonders is, want Ronald is coördinator van de werkgroep nestkasten van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Hij is ook een van de drijvende krachten achter NESTKAST, het landelijk NETwerk voor STudies aan nestKASTbroeders, die jaarlijks alle bekende bosuilenlegfels analyseert. Bovendien heeft hij al 30 jaar een bosuilenestkast in zijn tuin en waren er dit jaar al twee jonge bosuilen uitgevlogen. "Ik vond het al zo vreemd dat ma in de kast sliep. Dit heb ik nog nooit meegemaakt: een tweede legsel!" Het eerste legsel was extreem vroeg dit

jaar met een eerste eilegdatum van 24 december 2018 en een uitvliegdatum van de twee takkelingen op 26 februari 2019. Op 5 mei hebben de jongen het territorium verlaten. Normaal zijn de bosuilen dan stil maar Ronald bleef ze horen en tegen de schemering hoorde hij steeds een gaai schreeuwen bij het vlieggat. Een teken dat het vrouwtje in de kast slaapt. Later in mei, net voordat er een enorme storm met veel regen op komst was, zat de man in de ceder te schreeuwen. De vrouw antwoordde achter in de tuin en kwam al roepend aanvliegen. Vlak voordat de bui losbarstte dook zij in de kast en de man gaf nog een apart roepje... Ook dit legsel werd in het elektronische nestkaartprogramma van Sovon

ingevoerd en die organisatie berekende een eerste eilegdatum van 12 mei 2019. Dat blijkt de op een na laatste bekende eilegdatum te zijn (zie bovenstaand grafiek). Het eerste bosuilei van dit seizoen in het onderzoekgebied van de Vogelwerkgroep werd op 17 december gelegd in het Corversbos. De (landelijke) mediaan, de middelste datum van dit seizoen, lag op 17 februari 2019.

Net uit de kast gekomen takkeling en dat is een jonge niet vliegvlugge bosuil.

Ruud den Hartog

Ronald heeft nog een oproep gedaan, maar ook andere bosuilcontroleurs hadden nog nooit van een tweede legsel gehoord. Aan de andere kant worden er in de zomer nooit bosuilenkasten gecontroleerd. Tweede legsels kunnen dus gemist worden, maar dat zullen er niet veel zijn, want in deze tijd worden ook nooit bosuilkakelingen gezien of gehoord. Henri Bouwmeester vond in 'Jungvogel, Eier und Nester der Vögel Europas, Nordafrikas und des mittleren Ostens' (Colin Harrison & Peter Castell, 2004) dat bosuilen altijd maar één broedsel hebben.

Aan de andere kant moeten we ons wel realiseren dat we in tijden leven van turbo-evolutie, aangestuurd door de

klimaatverandering, waarin nieuwe ontwikkelingen en aanpassingen op tot nu bekend gedrag kunnen ontstaan. Kijk naar de verhalen over mogelijke eerstejaars mezen die in augustus/september zouden nestelen.

Van uilen is bekend dat legselgrootte en timing van de leg 'voedselgestuurd' is. Omdat de bosuil bij uitstek muizeneters zijn zou dit tweede legsel heel goed te maken kunnen hebben met het extreem goede muizenjaar dat nu aan de gang is! Dat wordt ondersteunt door het feit dat bosuilen in dierentuinen, die geen moeite hoeven te doen om aan eten te komen, bijna jaarrond eieren leggen.

*Bosuil in nestkast
Jan van der Geld*

Met het verschijnen van deze veldgids zijn sporen, die vogels op allerlei wijzen achterlaten bijeengebracht. Voor degenen die zich nog nooit met deze materie hebben beziggehouden, zal er een wereld opengaan. Deze uitgave is geschikt voor twee doelgroepen vogelaars. De eerste groep zijn zij die tevreden zijn wanneer de vondsten ter plekke gedetermineerd kunnen worden en enkel dat feit voldoende vinden. De tweede groep zijn de plukkers en pluizers, die het boek hanteren als naslagwerk en die dieper op de materie willen ingaan of willen analyseren en/of plannen hebben voor onderzoek. Er is een gedragscode voor de gebruiker opgenomen. Van de belangrijkste leefgebieden van vogels in Europa worden foto's getoond. Een korte beschrijving van het gebruik, de

Vogelsporen

Vogels vinden en herkennen, ook al zie of hoor je ze niet

Dick A. Jonkers

samenstelling en de waarde voor de in deze gebieden levende vogels biedt aanvullende informatie. Vervolgens wordt aangegeven hoe men de vogels op naam kan brengen, die zich ergens hebben opgehouden.

Pootafdrukken worden beschreven en een determinatiesleutel is opgenomen. Nesttypen en rustplaatsen worden behandeld en hun leefgebieden worden geschetst. Sporen van bewerkt voedsel en hun gedrag eveneens. Daartussen bevinden zich ook door zoogdieren bewerkte dennenkegels. Fraai zijn de illustraties van o.a. gepredeerde en op natuurlijke wijze uitgekomen eieren. Een aantal soorten die braakballen produceren krijgen apart aandacht, evenals hun uitwerpselen. Bijna een kwart van de inhoud wordt ingenomen door de aandacht voor de veren van bijna 240 vogelsoorten. Dit deel van de gids begint met een aantal diepgravende pagina's achtergrondinformatie. Hierna volgt het

determinatiedeel. Voornamelijk gaat het om in Europa in het wild voorkomende soorten, maar er zitten bijvoorbeeld ook invasieve soorten tussen. Wat mij opviel is, dat een soort als de grasparkiet ontbreekt. Elke pagina begint met de voornaamste verenkenmerken van de hand- en armpennen en de staart. Daarna volgt -en dat is interessant voor onderzoekers- een tabelletje met de ruimaanden, het aantal pennen en de lengte daarvan. Op de aansluitende pagina wordt het genieten van de gedetailleerde en schitterende tekeningen van veren per vogelsoort.

Brown, R., J. Ferguson, M. Lawrence & D. Lees, 2019. *Vogelsporen. Vogels vinden en herkennen, ook al zie of hoor je ze niet.* 352 bladzijden. Paperback. ISBN 978 90 2157 3038. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen. Prijs. € 25,00. Tweede geheel herziene druk.